

Innhold

Kapittel 1

Utfordringer for norsk planlegging	15
<i>Nils Aarsæther, Eva Falleth, Torill Nyseth og Ronny Kristiansen</i>	
Bærekraft, kunnskap og demokrati	15
Tre grunnleggende ideer	16
Ny planlov – og ny planoptimisme?	18
Aktørmangfold i planlegging	19
Introduksjon til planlegging og til det norske plansystemet	20
Gjennomgående tema i planlegging: Bærekraft og klima, plan og marked, demokrati og medvirkning	22
Ulike plankontekster: Storbyen, den mellomstore kommunen og mindre kommuners utfordringer	22
Planteoretiske perspektiver	23
Et felles prosjekt	24

Del 1

INTRODUKSJON TIL PLANLEGGING OG DET NORSKE PLANSYSTEMET	25
--	----

Kapittel 2

Planlegging som handlingstype	26
<i>Nils Aarsæther</i>	
Innleiing	26
Planlegging som målstyrt handling	27
Planlegging som kunnskapsbasert handling	30
Planlegging som framtidsetta og kreativ handling	33
Planutforming: samordning, sideverknad, synergi	34
Gjennomføring, evaluering, læring	37
Alternativ til planhandling	38

Samfunnsplanlegging og territorialitet	41
Utfordringar for territoriell planlegging	43
Avslutning	47
Litteratur	48

Kapittel 3

Introduksjon til norsk planlegging	49
<i>Eva Falleth</i>	
Innledning	49
En moderne planlegging	50
Integrert fysisk - økonomisk planlegging	53
Arealplanlegging utenfor byene	54
Et samordnet plansystem - ny planlov i 1985	55
Planlegging som miljøpolitisk redskap	57
Demokrati og medvirkning	58
Planlegging og praksis	59
Avslutning	60
Litteratur	61

Kapittel 4

Ny giv for kommunal planlegging?	63
<i>Nils Aarsæther</i>	
Innleiing	63
Rammer for kommunale planprosessar	64
Kommunen som territorium, som politisk institusjon - og samfunn	65
Den nye grunnstrukturen for kommunal planlegging	70
Kommunal planstrategi - ei politisk og pedagogisk utfordring	71
Nasjonale forventningar til kommunal planlegging	76
Kommuneplanens samfunnsdel	78
Avslutning: Gjenreising av rasjonell planmodell?	83
Litteratur	84

Kapittel 5

Kommunal arealplanlegging	85
<i>Eva Falleth og Inger Lise Saglie</i>	
Innledning	85
Kommuneplanens arealdel	85
Fra regelstyring til samhandling	89
Arealplanlegging i det kommunale plansystemet	92
Planlegging i praksis	94

Reguleringsplan og byggesak	95
Prosjekt- eller planstyrt utvikling?	97
Avslutning	99
Litteratur	100

Kapittel 6

Regional planlegging	102
-----------------------------------	-----

Ulla Higdem

Innledning	102
Hva er ny plan- og bygningslov et svar på?	103
Det regionale plansystemet	106
Regional planstrategi	106
Regional plan	107
Arenaer for myndighetsutøvelse, dialog og samhandling	110
Regionale aktører	112
Myndighetsutøvelse og partnerskap i skjønn forening?	114
Avslutning	117
Litteratur	119

Kapittel 7

Staten - frå planaktør til planforvaltar?	121
--	-----

Nils Aarsæther og Arild Buanes

Innleiing	121
Statens roller i planlegging	121
Planlegging på statsnivå: Tre planaktør-roller, ei forvaltarrolle	124
Statsoppfatningar: Folkestyre, byråkrati, ekspertstyre og korporativisme ...	128
Folkestyre-staten - ein føresetnad for territoriell planlegging?	129
Byråkratistyrte stat	130
Fagstyrt statsmakt - frå ekspertstyre til New Public Management	131
Governance-staten - og interessegruppene sin stat	132
Den komplekse statsmakta - og staten som planaktør	135
Etterkrigshistorie som case: Staten -	
frå ivrig til nølande territoriell planaktør	136
Frå miljøfagleg planforvaltar til makro-regional planaktør?	140
Avslutning	142
Litteratur	143

Del 2**GJENNOMGÅENDE TEMA I PLANLEGGING: BÆREKRAFT
OG KLIMA, PLAN OG MARKED, DEMOKRATI OG MEDVIRKNING 145****Kapittel 8****Bærekraft og klimahensyn i planlegging 146***Petter Næss*

Innledning	146
Bærekraftutfordringene i byutviklingen	147
Reduksjon av energibruk og klimagassutslipp	148
Tilpasning til klimaendringer	154
Vern av biomangfold og arealer for matproduksjon	155
Forbruk av byggematerialer	156
Folkehelse	157
Boligbehov og tilgjengelighet	158
Økologisk modernisering i byutviklingen: Oslo som eksempel	160
Økologisk modernisering - nødvendig, men ikke tilstrekkelig	163
Avslutning	164
Litteratur	165

Kapittel 9**Planlegging og marked - arealplanlegging
som arena for dialog og forhandling 167***Berit Nordahl*

Innledning	167
Prinsipielt om roller og posisjoner for myndighet og marked	169
Prinsipper for markedsbasert byplanlegging	171
Utviklingsprosesser, arealplaner og markedsinteresser i fem bykommuner	173
En dybdestudie av utviklingen i ni ulike byutviklingsområder	174
Nærmere om fasene i utviklingsprosessene	177
Dialog horisontalt i kommunen og vertikalt med regionale myndigheter	178
Dialog med utbyggerinteressene - kreativitet og forhandlinger	179
Dialog med grunneierinteressene i områdene	181
Dialog om utbyggingsøkonomi	183
Avslutning	184
Litteratur	185

Kapittel 10

Medvirkning i planlegging 187
Eva Falleth og Gro Sandkjær Hanssen
 Innledning 187
 Planlegging, demokrati og medvirkning 187
 Hvordan har prinsippet om medvirkning
 i planlegging vært ivaretatt i norsk lovverk? 190
 Endret arbeidsdeling i byplanleggingen 193
 Medvirkning i praksis 195
 Holdninger til medvirkning 198
 Lokalsamfunnets erfaringer 199
 Avslutning 201
 Litteratur 202

Del 3

**ULIKE PLANKONTEKSTER: STORBYEN, DEN MELLOMSTORE
 KOMMUNEN OG MINDRE KOMMUNERS UTFORDRINGER** 205

Kapittel 11

Planlegging av en allerede bygget by 206
Elin Børrud
 Innledning 206
 Bymorfologisk kunnskap 207
 Fortetting som brudd med tradisjonen – nytt ideal i ny praksis 208
 Privat eiendomsutvikling som resultat og drivkraft 210
 Fortetting som tilpasning 211
 Analysere fysisk form 213
 Planlegging forut for fortetting 214
 Planinteresse er ikke nok 215
 Strategi i to retninger 216
 Styring av områdekvalitet 216
 Prosjektervaluering som metode for en samtidig byplanlegging 217
 Tvunget til pragmatisme 218
 Forutsetninger for en samtidig planlegging 219
 Avslutning 223
 Litteratur 223

Kapittel 12**Planlegging og handling - i den «mellomstore kommunen»** 225*Jon Helge Lesjø*

Innledning 225

Planutfordringer 226

Konteksten: Den mellomstore kommunen 227

Idealtypen: Bygdebyen 228

Lovverket: Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan 230

Plansystemet i bruk: Et eksempel 231

Den mellomstore kommunen og jakten på det urbane 234

Landsbyen Dokka 235

Avslutning 236

Litteratur 237

Kapittel 13**Planlegging for lokal utvikling; kreativitet og forankring** 238*Anniken Førde og Toril Ringholm*

Innledning 238

Lokalt utviklingsarbeid og prosjektorganisering 238

Lokal utvikling: Samfunnsentreprenørskap, kreativitet og forankring 240

Samfunnsentreprenørskap 241

Kreativitet 241

Forankring 243

Flere former for utviklingsprosjekt 245

Eksempler på samfunnsentreprenørskap 245

Kreative rom 246

Lokal forankring 248

Forbindelser mellom prosjekt og plan 249

Lokal samfunnsutvikling i plan 251

Avslutning 252

Litteratur 253

Del 4**PLANTEORETISKE PERSPEKTIVER** 255**Kapittel 14****Planlegging, kunnskap og makt** 256*John Pløger*

Innledning 256

Makt er relasjoner 258

Planlegging som romlig «styringskunst»	260
Planlegging og styring	262
Planlegging som «mentalitet»	263
Erfaringer med medvirkning i planprosesser	266
Planlegging og strid	269
Avslutning: Utfordringer til planpraksis	270
Litteratur	271

Kapittel 15

Fokus på prosess: Kommunikativ og samarbeidende planlegging	273
--	-----

Roar Amdam

Innleiing	273
Instrumentell og kommunikativ rasjonalitet	273
Instrumentell og kommunikativ planlegging	276
Samarbeidende planlegging	279
Kvifor kommunikativ og samarbeidende planlegging	281
Kommunikativ og samarbeidende planlegging i praksis	285
Avslutning	289
Litteratur	289

Kapittel 16

Eksperimentell planlegging	291
---	-----

Ronny Kristiansen og Torill Nyseth

Innledning	291
Kritikken av rasjonell og regulativ planlegging	292
Det intellektuelle grunnlag for eksperimentell planlegging	294
Planlegging som kreativ eksperimentering	297
Markedsbasert eksperimentell planlegging?	298
Planlegging som kontinuerlig eksperimentering	299
Kontinuerlig eksperimentell planlegging i norsk planpraksis?	301
Eksemplet Byutviklingens År	302
Konsistensplanet: Åpenhet og tilblivelse	304
En ny lesning av byen: bevegelser, forbindelseslinjer og potensialer	305
Utfordre forståelsesformer gjennom utviklingen av nytt språk	306
En ny planforståelse	306
Avslutning	307
Litteratur	308

Kapittel 17**Planlegging i et kulturperspektiv** 310*Simone Abram*

Innledning 310

Kulturbegreper relevante for planlegging 311

Kulturbegrepets historie 314

Kultur i planlegging 317

Planleggingens magi 318

Kulturanalytiske perspektiver 320

Avslutning 323

Litteratur 324

Forfatterpresentasjon 326**Stikkord** 330